

แนวคิดทหารกับการเมือง

Samuel P. Huntington

ได้นำเสนอหนังสือเรื่อง The Soldier and the State (ตีพิมพ์ในปี 1957) ซึ่งเป็นการบุกเบิกการศึกษาเรื่องของการสัมพันธ์พลเรือน-ทหารในมิติ ทางรัฐศาสตร์อย่างแท้จริง และถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของวงการศึกษาในการศึกษาถึง บทบาทของทหารกับการเมือง โดยหากพิจารณาดูจะเห็นได้ชัดเจนว่า อิทธิพลทางความคิดของ Huntington ดำรงอยู่สูงมาก โดยเฉพาะในเรื่องของการอธิบายความเป็นทหารอาชีพ ซึ่งเขาได้กล่าวถึงตัวแบบในอุดมคติของทหารอาชีพว่า จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญ คือ ความเชี่ยวชาญในด้านการทหาร ความเป็นหมู่คณะ เชื่อฟังและจงรักภักดีต่อรัฐ และความรับผิดชอบ และประเด็นที่สำคัญในกรณีนี้ก็คือ ความเป็นทหารอาชีพต้องแยกออกจากการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือนายทหารจะต้องอุทิศตัวให้กับความเชี่ยวชาญของการ เป็นผู้จัดการความรุนแรงจึงจะถือได้ว่านายทหารผู้นั้นเป็นสมาชิกของทหาร อาชีพ อีกทั้งมองว่าทหารจะเข้าแทรกแซงการเมืองในสังคมที่มีสภาพยุ่งเหยิง ไม่มีสถาบันเป็นหลัก โครงสร้างอำนาจเก่าล้มไป และยังไม่มีการสร้างอำนาจใหม่ขึ้นมาแทน ในสภาพเช่นนี้ทุกกลุ่มจะมีการตื่นตัวทางการเมืองสูง และจะเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองเพื่อครอบครองอำนาจอย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็กลุ่มกรรมกรหรือกลุ่มนักศึกษา แต่ทหารกลุ่มที่มีอาวุธอยู่ในมือมักเข้าแทรกแซงการเมืองได้สำเร็จมากกว่า กลุ่มอื่น

Morris Janowitz

หนังสือของ Morris Janowitz เรื่อง The Professional Soldier (ตีพิมพ์ในปี 1960) หนังสือเล่มนี้เป็นงานคลาสสิกอีกเล่มหนึ่งในเรื่องของการสัมพันธ์ พลเรือน-ทหาร แม้แนวทางการศึกษาจะแตกต่างกัน กล่าวคือ ฮันติงตันให้ความสำคัญกับการเมืองในลักษณะของความเป็นกลุ่ม หรือองค์การ (group politics) ในขณะที่ Janowitz มองว่าทหารเป็นระบบทางสังคมแบบหนึ่ง และความเป็นทหารอาชีพก็เป็นปัจจัยที่สามารถแปรเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไขของเวลา แต่ถึงกระนั้นข้อเสนอหลักของเขาทั้งสองไม่ได้แตกต่างกันในเรื่องที่กองทัพจะ ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง อีกทั้งในแนวคิดของ Janowitz เน้นความเข้มแข็งขององค์การทหาร โดยเน้นการจัดการองค์การการจัดลำดับขั้นการบังคับบัญชา เหนียวแน่นมีระเบียบวินัย มีความเป็นวิชาชีพ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สิ่งเหล่านี้เป็นตัวตั้งให้ทหารเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง โดยเห็นว่าความมีระเบียบและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ทหารมีความสามารถสูงในการเข้าแทรกแซงการเมือง การจัดการองค์การของทหารช่วยให้ทหารซึ่งมาจากที่ต่างๆ มีเอกลักษณ์ร่วมกัน มีความกลมเกลียวไม่แบ่งแยก และเนื่องจากทหารมีโอกาสได้สัมผัสกับเทคโนโลยีการสมัยใหม่ทำให้ทหารมีความ คิดต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้พ้นจากความล้าหลัง และเหตุผลนั่นเองที่กระตุ้นให้ทหารเข้าแทรกแซงการเมือง อย่างไรก็ตาม ทั้ง Huntington และ Janowitz ต่างก็มีจุดร่วมเดียวกันคือ กองทัพต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ท้ายที่สุดคือ Huntington ได้ตั้งข้อเสนอง่ายๆ ว่าถ้ามีการทำให้ทหารรู้สึกและเข้าใจสภาพของทหารอาชีพแล้ว การที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองโดยตรงก็จะน้อยลง

Harold D. Lasswell

เขียนบทความเรื่องของการทหารกับสังคมก็คือ The Garrison State โดยถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มในการวางรากฐานเรื่องของการศึกษาความสัมพันธ์ พลเรือน-ทหารให้ เกิดขึ้นในวงวิชาการรัฐศาสตร์ The Garrison State ได้กล่าวถึงบทบาทที่เปลี่ยนแปลงของการทหารในประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว ไม่ใช่เป็นเรื่องของรัฐบาลเผด็จการทหารแบบเดิมๆ แต่รูปแบบการแทรกแซงของการทหารปรากฏอยู่ในลักษณะของการขยายบทบาทเข้าไปสู่ภาค การเมืองของพลเรือนมากกว่า โดยจะเห็นได้ว่าเรื่องราวของกองทัพกับสังคมและการเมือง เป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความสงสัยและความสนใจแก่นักสังคมศาสตร์มาโดยตลอด เพราะไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า กองทัพดำรงอยู่เป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญของสังคม โดยเฉพาะเมื่อเกิดการก้าวสู่ความเป็นรัฐสมัยใหม่ (modern states) สิ่งที่เกิดคู่ขนานกันก็คือการกำเนิดของกองทัพสมัยใหม่ ในสภาพเช่นนี้ กองทัพสมัยใหม่จึงกลายเป็นเครื่องมืออันทรงพลังของรัฐสมัยใหม่ ไม่ว่าจะไปในเรื่องของการป้องกันตนเอง หรือการขยายอำนาจของรัฐก็ตาม และในความหมายของการเป็นองค์กรในการใช้กำลังของรัฐ จึงไม่แปลกอะไรที่สถาบันทหารจะเป็นประเด็นที่ได้ให้ความสนใจมาโดยตลอด อีกทั้ง Lasswell ยังได้ยกข้อสมมติฐานเพิ่มเติมว่าการอบรมสั่งสอนทางการเมืองแก่นายทหาร จะต้องประกอบด้วยการศึกษาเรื่องการเมือง และเชื่อว่าจะทำให้ทหารเกิดความซาบซึ้งในกระบวนการทางการเมืองและเพื่อจะได้ ตระหนักถึงข้อจำกัดในการใช้กำลังเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

S.E. Finer

ผลงานชิ้นสำคัญคือ The man on Horseback : the Role of the Military in Politics ได้เสนอลักษณะเด่นของทหาร ว่ามี 5 ประการ ซึ่งคือความเป็น "วิชาชีพ" ของทหาร (professionalism) ได้แก่ 1. มีการบังคับบัญชาที่รวมศูนย์ (Centralized command) 2. มีการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นเป็นลำดับชั้น (hierarchy) 3. มีระเบียบวินัย (Discipline) 4. มีการติดต่อสื่อสารภายในหน่วยย่อยต่างๆ ในองค์กร (intercommunication) 5. มีความสามัคคีรักหมู่คณะ (Esprit de corps) และ มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ (Isolation and Self-sufficiency) ซึ่ง Finer เสนอว่า ลักษณะเด่นทั้ง 5 ประการขององค์กรทหารนี้ ทำให้ทหารเป็นองค์กรจัดตั้งที่ดีที่สุด เมื่อเทียบกับองค์กรอื่นในสังคม และความเหนือกว่าในการจัดองค์กรนี้เอง ที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองในประเทศกำลัง พัฒนา และสำนักของทหารทางด้านวิชาชีพนี้เอง เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความคิดของทหารที่ว่า ตนเป็นผู้รับใช้รัฐ มิใช่รับใช้รัฐบาล ซึ่งเรื่องของการเมืองทางการเมืองของทหาร กับความเป็นวิชาชีพของทหาร เป็นประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันมานาน ความเป็นวิชาชีพของทหารเป็นประเด็นสำคัญที่ Huntington นำมาใช้อธิบาย ความสัมพันธ์ระหว่างทหาร กับพลเรือน โดย Huntington เห็นว่า ถ้าทหารมีความเป็นวิชาชีพสูง ทหารจะยอมรับอำนาจทางการเมืองของฝ่ายพลเรือนมากขึ้น ขณะที่ Finer เห็นว่า ไม่เป็นความจริง เพราะ คณะทหารในเยอรมันและญี่ปุ่น ต่างก็มีความเป็นวิชาชีพสูง แต่ก็ยังแทรกแซงทางการเมืองในประเทศของตนสูงเช่นกัน Finer จึงเห็นว่าความเป็นวิชาชีพไม่ใช่ปัจจัยหลัก ในการกำหนดบทบาทของทหารในการเมือง แต่ปัจจัยหลักน่าจะอยู่ที่ การที่คณะทหารมีความเชื่อและยอมรับหลักการที่นักการเมืองพลเรือนจะมีอำนาจ สูงสุดได้มากน้อยเพียงไรต่างหาก อีกทั้ง Finer ยังได้สรุปสาเหตุที่ทหารจะแทรกแซงทางการเมืองนั้นว่ามีอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ 1.

นายทหารอาชีพถือว่าตนเองเป็นผู้รับใช้รัฐ มิใช่เป็นข้าของรัฐบาล 2. นายทหารอาชีพถือว่าตนเองมีหน้าที่พิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มทหาร 3. นายทหารอาชีพจะไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลที่ต้องการใช้กองทัพเป็น เครื่องมือในการปราบปรามฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองกับได้เสนอแนะปัจจัยที่จะ ช่วย ยับยั้งการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร คือ ต้องทำให้ทหารยอมรับต่ออำนาจของฝ่ายการเมืองและในขณะเดียวกันต้องไม่สร้าง เงื่อนไขให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองได้ อีกทั้งยังตั้งสมมติฐานไว้อีกว่าแนวโน้มในการที่ทหารจะเข้ามาแทรกแซงในการ เมืองจะลดลงเมื่อประชาชนให้ความสนใจและเข้าร่วมในการเมืองมากขึ้น

Alfred Stephan

การให้ความสำคัญกับความเป็นทหารอาชีพ ถือว่ามีความจำเป็นในสังคมยุคใหม่ แนวคิดนี้เริ่มต้นจากการที่แซมมวล ฮันติงตัน ได้ระบุคุณลักษณะทหารอาชีพไว้ว่าจะต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง คือจะต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง เพราะการที่ทหารไม่แทรกแซงทางการเมืองจึงจะทำให้ทหารเป็นทหารอาชีพอย่างไรก็ตาม Stephan ได้ทบทวนแนวความคิดเรื่องความเป็นทหารอาชีพของ Huntington โดยชี้ให้เห็นว่าทหารอาชีพที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองถือว่าเป็นทหารอาชีพ เก่า เขามองไปที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดทางการเมืองของคณะนายทหารในประเทศ บราซิลหลังการปฏิวัติ และในประเทศเปรูหลังการปฏิวัติแล้วชี้ให้เห็นว่าการเกี่ยวข้องทางการเมือง มิใช่เครื่องชี้วัดว่าคณะนายทหารในประเทศ ดังกล่าวไม่มีความเป็นทหารอาชีพ ตรงกันข้ามคณะนายทหารดังกล่าวมีลักษณะของความเป็น ทหารอาชีพใหม่ การเข้าไปเกี่ยวข้องทางการเมืองของคณะนายทหารในประเทศบราซิล และเปรูนั้น เกิดจากประเทศทั้งสองต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากภายในประเทศ คือ ภัยจากการก่อ การร้ายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ คณะนายทหารเห็นว่ารัฐบาลพลเรือนในช่วงก่อนหน้านั้นไม่มีขีด ความสามารถพอที่จะต่อสู้กับภัยคุกคามดังกล่าวได้ คณะนายทหารจึงได้เสนอแนวความคิดให้กองทัพเข้ามามีบทบาทในด้านการพัฒนาประเทศเพื่อสู้กับภัย คุกคามภายใน อย่างไรก็ตามแนวคิดเกี่ยวกับทหารไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองนี้ก็ยังไม่ชัด ยุติ เพราะยังมีบางแนวคิดที่เห็นแย้งว่าการที่ทหารไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองถือ เป็นทหารอาชีพเก่าสำหรับทหารอาชีพใหม่ทหารอาจมีความจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองเมื่อประเทศต้องเผชิญกับภัยคุกคาม ดังนั้น ทหารอาชีพ จึงเป็นประเด็นที่มีการพูดถึงกันมาก และยังมีข้อโต้แย้งในเชิงแนวความคิดเสมอมาทั้งนี้เพราะทหารยังมีความสำคัญ ในทางการเมืองของประเทศ เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีกำลังพลที่มีระเบียบวินัย และมียุทธโศปกรณ์ที่สามารถแทรกแซงการเมืองได้ตลอดเวลา ดังนั้นบทบาททหารอาชีพจึงมีความสำคัญในแง่ของการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่าง องค์กรทหารกับฝ่ายการเมืองและการนำพาองค์กรไปสู่การพัฒนาที่เป็นสากล